

ÖSTERMALMS STADSDELSFÖRVALTNING

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 2008-732-002,
-806-002, -898-002,
-823-001, -505-001,
-810-001, -833-002,
-899-002, -829-001,
-928-002, -897-001,
-925-001, -851-001,
-934-001, -642-002,
-864-001, -955-002,
-999-001, -1000-001
SID 1 (7)
2008-11-27

Handläggare: Hanna Markkula,
Eva Svedman m fl

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
sammanträde 2008-12-18

Medborgarförslag

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på bifogade medborgarförslag.

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Anna-Lena Christensson Österberg
avd.chef socialtjänst

Marianne Snell
avd.chef äldreomsorg

Stadsdelförvaltningens synpunkter

Ett stort antal skrivelser rubricerade medborgarförslag har inkommit från Per-Ola Larsson, Östermalm. För innehållet hänvisas till de bifogade förslagen. Nedan lämnas stadsdelförvaltningens synpunkter.

1. Medborgarförslag 2008-732-002 daterat 2008-09-02

Stadsdelförvaltningen har idag ett antal Offentligt Skyddad Anställning (OSA). Antalet platser fördelas av arbetsförmedlingen (AF). Fördelningen är bl.a. beroende av AF:s ekonomi och prioriteringar. Stadsdelsnämnden har små möjligheter att påverka detta. De offentliga arbetsgivarna i stadsdelsområdet har tillgång till information om funktionshindrades olika behov, bl.a. behov av arbete eller sysselsättning. Samarbetet med AF fungerar generellt väl. Detta gäller också OSA-anställningar och anställningar av funktionsnedsatta.

Stockholms stad har startat s.k. jobbtorg som fr.o.m. i år har ansvaret för stadens arbetsmarknadsverksamhet för personer med försörjningsstöd som bedöms vara arbetsföra till minst 50 % . Arbetsmarknadsåtgärder för funktionsnedsatta ligger fortfarande inom stadsdelsnämndernas ansvarsområde. Jobbtorgens målgrupp planeras dock utvidgas till att även omfatta försörjningsstödstagare som får försörjningsstöd av andra skäl än arbetslöshet. Dessutom planeras målgruppen för jobbtorgen utvidgas med insatser för funktionsnedsatta som inte uppbär försörjningsstöd, men som får stöd i andra former via stadsdelsnämnderna.

Socialtjänstnämnden planerar en kartläggning av de grupper som idag inte har adekvat sysselsättning. Det kommer att ge ökad kunskap om vilka behov som finns. EU-medel har sökts för att under 2009 pröva ett system med ”alternativ arbetsförmedling” för delar av den aktuella gruppen. Socialtjänstnämnden är ansvarig för projektet där såväl AF som jobbtorgen ska ingå. Projektet ska leda fram till ökad kunskap om vilken typ av ”arbetsförmedling” som är relevant. Ett mål skulle kunna vara ett jobbtorg med särskild inrikt-

ning mot denna målgrupp.

Särskilda EU-medel söks också för att utveckla metoder för att stödja personer med neuropsykiatriska funktionshinder. Även här deltar AF och jobbtorgen.

Under de närmaste åren ska en valfrihetsmodell successivt införas för den personkrets som omfattas av LSS och socialpsykiatri. I detta arbete måste bl.a. klarläggas gränssnittet till jobbtorgen.

RSMH utvecklar i träfflokalen Lotsen alternativ för icke biståndsbedömd sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Stadsdelsförvaltningen anser att förvaltningens nuvarande arbete med insatser avseende arbetsmarknadsåtgärder för personer med funktionsnedsättning i stort kan bedömas tillfredsställande och nuvarande samarbete med andra myndigheter och aktörer avseende arbetsmarknadsfrågor är i stunden tillräckligt utifrån nuvarande ansvar.

2. Medborgarförslag 2008-806-002 daterat 2008-09-24

Arbetet med funktionshindrade sker inte utan dokumenterad planering. Tvärtom finns ofta en omfattande sådan dokumentation. De lagrum förslagsställaren hänvisar till handlar om olika saker.

I lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård sägs att *vårdplan* skall upprättas för en patient som efter att ha skrivits ut från en enhet inom landstingets slutna hälso- och sjukvård av den behandlande läkaren bedöms behöva kommunens socialtjänst, hälso- och sjukvård, landstingets primärvård, öppen psykiatrisk vård eller annan öppenvård. Kravet på vårdplan gäller alltså förutsatt att den behandlande läkaren gjort en sådan bedömning. Vidare sägs i lagen att om en vårdplan skall göras skall den behandlande läkaren kalla till vårdplanering. Ansvaret för att denna typ av vårdplan upprättas ligger alltså hos den behandlande läkaren inom sjukvården.

I lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) handlar det om en *individuell plan* som den enskilde kan begära i samband med att en insats beviljas. Som lagtexten är formulerad är förutsättningen att den enskilde begär detta.

Men även om det inte har upprättats en vårdplan i betalningsansvarslagens mening eller en individuell plan enligt LSS finns i varje ärende alltid någon slags dokumenterad planering, ibland mindre omfattande, ibland mycket omfattande.

3. Medborgarförslag dnr 2008-898-002 daterat 2008-10-22

Den seniordag förslagsställaren nämner anordnades inte av stadsdelsnämnden utan av lokala SPF- och PRO-föreningar. Det var lite av poängen med seniordagen, att den anordnades av föreningarna och inte av kommunen. De arrangerande föreningarna ansökte hos stadsdelsnämnden om ekonomiskt bidrag för en del av kostnaderna. Om föreningar för olika grupper av funktionshindrade skulle anordna något liknande är det möjligt att på motsvarande sätt ansöka om ekonomiskt bidrag. Rehabilitering av det slag som föreslås genom s.k. thermalbad måste anses vara en sjukvårdande insats, vilket bekräftas av att förslagsställaren hänvisar till en chefsöverläkare. Socialtjänsten har varken kompetens eller befogenhet att bedöma denna typ av medicinsk behandling.

4. Medborgarförslag dnr 2008-823-001 daterat 2008-10-02

Knappast ett medborgarförslag, då det inte innehåller något nytt förslag utan endast ett önskemål om redovisning av statsbidrag. Ansökningar, redovisningar och uppföljningar av statsbidrag eller projektbidrag redovisas enligt de direktiv, de tidsplaner och i de former som krävs för varje typ av bidrag. Dessa redovisningar är, när de blir aktuella, offentliga och tillgängliga för allmänheten.

Under hösten har införts - genom kompletteringar av lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) och lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV) - möjligheten till öppen psykiatrisk

tvångsvård resp. öppen rättspsykiatrisk vård. I samband med detta beviljades kommunerna vissa statsbidrag för att möta de nya arbetsuppgifterna. Av det statsbidrag som Stockholms stad beviljats har en liten del fördelats till Östermalms stadsdelsnämnd. Medlen används bl.a. till att förstärka bemanningen på ett stödboende där det bor personer som omfattas av LPT eller LRV och för vilka beslut ev. kommer att fattas om öppen psykiatrisk tvångsvård resp. öppen rättspsykiatrisk vård.

5. Medborgarförslag dnr 2008-505-001 daterat 2008-05-28

I vård- och omsorgsboenden ansvarar kommunen för hälso- och sjukvård upp till sjuksköterskas, arbetsterapeuts eller sjukgymnasts nivå. Det är landstingets sjukvård som ansvarar för läkarvård och läkemedelsanvändning. Läkemedel är hälso- och sjukvårdens vanligaste behandling, dock är felaktig läkemedelsbehandling hos äldre personer ett ökande kliniskt problem. Ibland beror det på att olika läkare förskriver olika läkemedel utan att ordentligt reda ut vad den gamle redan har för läkemedel och varför. Socialstyrelsen pekar också på att det förekommer brister när det gäller förskrivning och uppföljning av läkemedel till äldre. Ett sätt att komma tillrätta med detta är strukturerade läkemedelsgenomgångar som syftar till att få kvalitet och säkerhet i behandlingen av äldre. Stadsdelsnämnden har sökt stimulansbidrag för att genomföra läkemedelsgenomgångar i vård- och omsorgsboenden i stadsdelsområdet. Dessa pågår för närvarande och sker i samverkan med läkare, apotekare, MAS, patientansvarig sjuksköterska och pensionärens kontaktperson. Genomgångarna kommer att fortsätta under 2009.

6. Medborgarförslag dnr 2008-810-001 daterat 2008-09-24

(Bilagan på över 30 sidor har inte kunnat tas med ärendet men finns tillgänglig via stadsdelsförvaltningens registrator.)

Förvaltningen har tidigare behandlat ett antal medborgarförslag och skrivelser från förslagsställaren om maten för äldre, t ex dnr 2005-754-008, 2005-1086-008, 2006-774-008, 2007-836-008, 2008-672-002 och 2008-482-002. Förslagen innehåller i huvudsak liknande frågeställningar. Nämnden bedriver ett fortlöpande kvalitetsarbete kring kosten och måltidssituationen för äldre. Inom ramen för det särskilda projektet "Maten i fokus" har äldreomsorgens personal fått utbildning i bl.a. kostlära, måltidssituationen och matlagning. Nämnden har även anordnat matskola för pensionärer för att ge äldre ökade kunskaper om hur man kan tillaga hälsosam mat på ett enkelt sätt. Matskolan bidrar även till att skapa gemenskap kring måltiden. Nämnden har valt att upphandla kosten för att säkerställa att den tillreds enligt de rekommendationer kring kost för äldre som utfärdats av bl.a. Livsmedelsverket. Kraven på god kvalitet gäller både entreprenörsdriven äldreomsorg och offentlig verksamhet. Det viktigaste är brukarnas upplevelse av maten och inte i vilken regiform den tillagas i. Förvaltningen genomför för närvarande en brukarundersökning för att följa upp vad pensionärerna tycker om de matlådor som serveras i hemtjänsten.

7. Medborgarförslag dnr 2008-833-002 daterat 2008-10-06.

Att äldre ska kunna bo kvar hemma så länge som möjligt är sedan länge ett politiskt mål i Sverige. Enligt Öppna jämförelser från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är Sverige det land (av OECD:s 30 länder) som har störst andel befolkningen över 65 år på någon slags äldreboende, trots att Sverige samtidigt - enligt andra undersökningar - har en av världens friskaste äldrebefolkningar. Enligt flera undersökningar vill många äldre bo kvar i sin bostad. Samhällets insatser för att underlätta kvarboende handlar framför allt om att ge hjälp i hemmet genom hemtjänst och hemsjukvård. Andra insatser som erbjuds är exempelvis anhörigstöd, bostadsanpassning, hjälpmedel och trygghetslarm. I de fall den enskildes behov av vård och omsorg inte längre kan tillgodoses i den egna bostaden, trots omfattande insatser, kan vård- och omsorgsboende beviljas. Behovet av vård- och omsorgsboende grundar sig på en helhetsbedömning av den enskildes situation och möjligheter. Det är således inte antalet hem-

tjänstbesök, och kostnaden för dessa, som styr behovet av vård- och omsorgsboende. Stadsdelsnämnden planerar i dagsläget inte att avveckla något vård- och omsorgsboende med helldygnsomsorg. Den demografiska utvecklingen med en kraftig minskning av de äldsta pensionärerna i staden, särskilt i Östermalms stadsdelsområde kan dock påverka planeringen framöver. För Stockholms stad som helhet prognostiseras en minskning de kommande tio åren med 18 procent av åldersgruppen från 80 år och äldre. För Östermalms stadsdelsområde är motsvarande minskning de kommande tio åren hela 29 procent.

8. Medborgarförslag dnr 2008-899-002 daterat 2008-10-23.

Kommuner är inte skyldiga att ha pensionärsråd. Trots detta fanns det år 2000 sådana råd i flertalet kommuner och landsting. Stockholms stads kommunfullmäktige fastställde 2004-11-24 en instruktion för stadsdelsnämndernas pensionärsråd. Rådet består av fem ledamöter och fem ersättare som utses av stadsdelsnämnden. Ledamöterna och ersättarna nomineras av organisationer som har öppet medlemskap för alla pensionärer och som har verksamhet inom stadsdelsnämndens geografiska område. De som nomineras ska vara bosatta i stadsdelsområdet. Mandaten i pensionärsrådet fördelas genom d'Hondts metod och beräkningen grundar sig på organisationernas medlemsantal i nämndens geografiska område. Orsaken till att SPRF inte har tilldelas mandat i Östermalms pensionärsråd beror på att de har för få medlemmar i förhållande till andra pensionärsföreningar.

9. Medborgarförslag dnr 2008-829-001 daterat 2008-10-07

Egentligen inget medborgarförslag då det inte innehåller något nytt förslag utan endast en uppmaning att göra något åt ordningsproblemen helgkvällar och -nätter kring Stureplan. De ordningsproblem och den kriminalitet som förekommer, särskilt fredags- och lördagskvällar och -nätter, är i första hand en polisiär fråga, även om det på olika sätt naturligtvis berör stadsdelsnämnden. Norrmalms och Östermalms stadsdelsförvaltningar har i dialog med polisen tillstyrkt de försök man gjort med att tillfälligt stänga av biltrafik fredags- och lördagskvällar och -nätter. Försök från andra storstäder har visat att sådan avstängning av biltrafik har en positiv effekt på den här typen av problem. Problemen vid Stureplan följs också från Östermalms lokala brottsförebyggande råd. När det gäller problem med ungdomsfylleriet kring Stureplan och överhuvudtaget på Östermalm arbetar stadsdelsnämnden och stadsdelsförvaltningen med detta. Gradvis har resurserna utökats för fältassistenter och preventionssamordning. En satsning har gjorts på föräldravandring och det är nu över 300 föräldrar som anmält intresse. En satsning görs även på fler träffpunkter för ungdomar utöver hittillsvarande två ungdomscaféer och en fritidsgård. En satsning görs på en kampanj via skolorna när det gäller ungdomar och alkohol och tillsynen intensifieras av öl- och tobaksförsäljning till ungdomar.

10. Medborgarförslag dnr 2008-928-002 daterat 2008-10-31

Den primära målgruppen för RSMH-Lotsen är inte ålderspensionärer, utan personer under 65 år med hemadress i stadsdelsområdet och med psykiska funktionshinder. Det är dock en öppen frivillig verksamhet där det inte sker någon kontroll av besökarna. Det innebär att verksamheten kan besökas även av personer över 65, av personer som inte bor i stadsdelsområdet och av personer utan psykiska funktionshinder. Inriktningen av verksamheten, vilket framgår av beslutet 2008-06-12, är dock inte att det i första hand ska vara en träfflokal för ålderspensionärer. För ålderspensionärer har stadsdelsnämnden annan öppen träfflokalsverksamhet, dit man även är välkommen om man har psykiska funktionshinder. Om ålderspensionärer blir ett dominerande inslag på Lotsen blir det svårt att attrahera yngre psykiskt funktionshindrade med en mer målmedveten inriktning på sysselsättning/arbete. Stadsdelsförvaltningen ska undersöka om det är så att det finns en grupp gamla med psykiska funktionshinder som av någon anledning kommer i kläm mellan Lotsen och

stadsdelsförvaltningens öppna verksamhet för ålderspensionärer och i så fall överväga om man behöver skapa en särskild verksamhet för just denna målgrupp.

11. Medborgarförslag dnr 2008-897-001 daterat 2008-10-22

Egentligen inget medborgarförslag då det inte innehåller något nytt förslag, utan endast en uppmaning att följa socialtjänstlagen. Bl.a. hänvisas till en bedömning/prognos år 2003 om att det i stadsdelsområdet skulle kunna finnas i storleksordningen 400 personer med psykiska funktionshinder skulle kunna tänkas behöva kontakt med den kommunala socialtjänsten. Därför skulle det, enligt förslagsställaren, vara fel att stadsdelsnämnden inte har så många personer med psykiska funktionshinder aktuella i sin verksamhet. Mot detta resonemang kan man rikta flera invändningar, utöver att bedömningen är fem år gammal. T.ex. finns ingen enkel och entydig definition av vad som är psykiska funktionshinder. En bedömning av omfattningen av psykiska funktionshinder i en totalbefolkning blir därför mycket ungefärlig. Dessutom finns ingen automatik som avgör när en person med psykiska funktionshinder ska vara aktuell hos den kommunala socialtjänsten. Varken socialtjänstlagen (SoL) eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ger stöd för ett mekaniskt synsätt utan bygger på individuella bedömningar samt den enskildes egna önskemål. Man kan därför inte utgå från att ett fixt antal personer ska vara aktuella hos den kommunala socialtjänsten.

12. Medborgarförslag dnr 2008-925-001 daterat 2008-10-30

Inom äldreomsorgen genomförs under hösten flera enkätundersökningar för att få en uppfattning av hur de gamla upplever den hjälp och det stöd som ges. Nämnden har nyligen genomfört en undersökning riktad mot de kända anhörigvårdarna på Östermalm samt genomför för närvarande en undersökning för att följa upp vad de gamla tycker om de matlådor som serveras inom hemtjänsten. Stadsledningskontoret och Äldreförvaltningen kommer att genomföra brukarundersökningar riktade mot pensionärer inom särskilda boenden respektive hemtjänst. Vidare genomför Socialstyrelsen årliga nationella brukarundersökningar inom vården och omsorgen om äldre. När det gäller förslaget om "humant program" så finns Stockholms stads äldreplan som är ett stadsövergripande styrdokument som anger mål och riktlinjer för stadsdelsnämndernas utformning av äldreomsorgen. Äldreplanen har sin utgångspunkt i bland annat 5 kap 4-6 §§ SoL som anger särskilda bestämmelser för äldre människor.

13. Medborgarförslag dnr 2008-851-001 daterat 2008-10-07

Förslagsställaren har flera gånger tagit upp denna fråga. Huruvida lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) tillämpas eller ej avgörs i första hand av den enskildes funktionsnedsättning, problem och behov, inte av kommunens möjligheter att få statsbidrag, även om det naturligtvis inte är ointressant. Risken om kommunerna är alltför "kreativa" i sitt utnyttjande av LSS och lagen om assistansersättning (LASS) är att tillämpningen skärps från berörda statliga myndigheters sida. Regeringsrätten har i en dom i november 2004 (mål nr 3824-02) slagit fast att den som bor i gruppboende inte har rätt till assistansersättning enl. LASS. Domen innebär att när en person beviljas gruppboende så mister han el. hon rätt till statlig assistansersättning. Stadsdelsförvaltningen kommer dock att undersöka om det är en framkomlig idé när det gäller s.k. stödboende för personer med psykisk funktionsnedsättning.

14. Medborgarförslag dnr 2008-934-001 daterat 2008-11-02

Förvaltningen har tidigare behandlat ett antal medborgarförslag från förslagsställaren om uppföljning, kostnader och entreprenadavtal, t.ex. dnr 2006-718-008, 2007-629-008, 2008-733-002 och 2008-373-001. Stadsdelsförvaltningen arbetar på olika sätt med uppföljning och

kontroll av vård- och omsorgsboenden, vare sig de drivs i egen regi eller på entreprenad. När det gäller entreprenader genomförs bl.a. verksamhets- och avtalsuppföljning där syftet är att säkerställa att entreprenören följer gällande avtal och utfästelser i anbudet. Förvaltningen kontrollerar bland annat löpande att företagens fakturor överrensstämmer med beställda insatser samt att fakturan i förekommande fall har justerats för avvikelser från beställda uppdrag. När det gäller uppföljning av skatter och socialförsäkringsavgifter m.m. har det inom förvaltningen påbörjats ett arbete för att utveckla uppföljningen av denna del. Målsättningen för Stockholm stad är en ökad mångfald av aktörer med olika inriktningar varför stadsdelsnämnden verkar för långsiktighet och kontinuitet för både brukare och entreprenör. Stadsdelsnämnden har rätt att häva ett avtal om det kommer till nämndens kännedom att entreprenören av olika anledningar inte fullgör sina åtaganden och skyldigheter enligt avtalet. Uppföljningar har hittills inte påvisat avvikelser av sådan art och omfattning att avtal sagts upp. Generellt sett har stadsdelsförvaltningen inte kunnat finna några kvalitetsskillnader som beror på om personalen är anställd av kommunen eller av ett vårdföretag.

15. Medborgarförslag dnr 2008-642-002 daterat 2008-07-28

Flera frågor i skrivelsen rör behandling och diagnostik av psykisk ohälsa hos äldre vilket i första hand är en fråga för landstinget. När det gäller förslagen att erbjuda specialistundersökning av läkare eller att remittera till psykoterapi så ligger detta utom stadsdelsnämndens ansvarsområde. Socialtjänsten har varken kompetens eller befogenhet att bedöma denna typ av medicinsk behandling. För att uppmärksamma äldre med psykisk ohälsa så genomför äldreförvaltningen för närvarande en stadsövergripande kartläggning av behovet av insatser bland äldre med psykiska funktionshinder. Syftet är att få en beskrivning av målgruppens behov, vilka insatser som finns att tillgå och vilka insatser som skulle behövas. Kartläggningen består bland annat av en enkät som ska besvaras av berörda biståndshandläggare, gruppsamtal med rörliga team, intervjuer med landstinget och med brukar-/anhörigorganisationer. Medborgarförslaget avslutas med ett antal förslag. Hur förvaltningen internt delar upp arbetet mellan olika enheter avgörs hand av vad som är mest praktiskt och var kompetensen finns. Stadsdelsnämnden har inte befogenhet att inrätta någon ny nämnd. Stadsdelsnämnden har varken befogenhet eller kompetens att syssla med medicinska diagnoser, medicinsk behandling, diagnoser, läkemedel etc. Informationen på hemsidan uppdateras kontinuerligt.

16. Medborgarförslag dnr 2008-864-001 daterat 2008-10-17

Föreslås en seminarierie för politiker, tjänstemän och allmänhet om SoL och LSS med Bo Holmberg, Bengt Westerberg, Lars Bjerkenstedt, Sture Nyman, Noomi Lindberg, Kristina Axén Olin, Gunilla Bernhus, Agnetha Mbuyamba m.fl. Stadsdelsförvaltningen kan inte se det som prioriterat att just nu satsa tid och resurser på att anordna en sådan seminarierie.

17. Medborgarförslag dnr 2008-955-002 daterat 2008-11-13

Stadsdelsnämnden och förvaltningen har tidigare behandlat åtminstone tre förslag på temat, nämligen dnr 2007-824-008, 2007-652-008 och 2006-579-008, varför i första hand hänvisas till dessa ärenden.

18. Medborgarförslag dnr 2008-999-001 och 2008-1000-001 daterade 2008-11-23 resp. 2008-11-24

(SKL:s bifogade rapport på över 40 sidor har inte kunnat bifogas men finns tillgänglig via stadsdelsförvaltningens registrator.) Socialtjänstförvaltningens genomförandegrupp samordnar utbyggnaden av bostäder för funktionshindrade. Gruppen bildades till följd av kommunfullmäktiges (KF) beslut år 2000 då KF beslutade att 410 nya bostäder för funktionshindrade skulle byggas under perioden 2001 - 2006. Målet har uppnåtts i och med att 415 nya lägenheter färdigställdes un-

der perioden. Utbyggnaden har dock fortsatt och idag finns drygt 1 400 bostäder för funktionshindrade, varav ungefär en tredjedel är för psykiskt funktionshindrade. Med tanke på att gruppboheter med personal dygnet runt, vilket det ofta handlar om, är en av stadens allra kostsammaste verksamheter anser stadsdelsförvaltningen att genomförandegruppen och staden åstadkommit ett relativt bra resultat. I genomförandegruppens senaste lista i oktober finns planer för ytterligare 393 nya bostäder för funktionshindrade. Ett 20-tal av dessa planeras i Östermalms stadsdelsområde och en del av dessa är avsedda för personer med psykiska funktionshinder.
